

Audit

Willem II

Auditteam Voetbal en Veiligheid

0-meting | oktober 2010

Audit

Willem II

Auditteam Voetbal en Veiligheid

0-meting | oktober 2010

In opdracht van

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid

Met dank aan

Willem II

Gemeente Tilburg

Openbaar Ministerie

Regiopolitie Midden- en West-Brabant

Illustraties en vormgeving

Marcel Grotens (Bureau Beke)

Onderzoeksteam en rapportage

Jan Bos

Edward van der Torre

Ayhan Akgul

Peter Schenk

© Oktober 2010

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Club, supporters en incidenten	6
3	Veiligheidsbeleid: samenwerking en inzet	7
4	De BVO onder de loep	9
5	Samenvatting en conclusies	11
	Bijlage - verantwoording Audit	12

1. Inleiding

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid

In 2003 stelde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het landelijk Auditteam Voetbalvandalisme in, dat op grond van artikel 2a van het Instellingsbesluit van 13 augustus 2003 (en gewijzigd op 15 december 2006) de volgende taakstelling kreeg:

- bij ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland een kortlopend feitenonderzoek te doen;
- onderzoek te verrichten naar het voorkómen van incidenten.

Daarnaast was het op grond van art. 3 in het (gewijzigd) Instellingsbesluit mogelijk om onderzoek te verrichten op verzoek van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), of op verzoek van de burgemeester van de betreffende regio, waar zich ingrijpende incidenten voordeden (in overleg met BZK). Ook kon het Auditteam op eigen initiatief besluiten tot het verrichten van onderzoek (eveneens in overleg met BZK).

Het onderzoek richtte zich op de lokale 'voetbalvierhoek', bestaande uit gemeente, politie, Openbaar Ministerie (OM) en de Betaald voetbalorganisatie (BVO). Het Auditteam Voetbalvandalisme deed vijf jaar lang actief onderzoek en sloot in 2008 af met een eindrapport.

Sinds eind april 2009 is het voorzitterschap van het Auditteam Voetbalvandalisme overgenomen door Annemarie Jorritsma en is de naam van het Auditteam gewijzigd in het Auditteam Voetbal en Veiligheid. De overige leden van het Auditteam zijn: Gerard Beelen, Henk Wooldrik, Gerrie Ruijs, Mirjam Salet en Peter van Zunderd. De Interdisciplinaire stuurgroep voetbalvandalisme en voetbalgeweld heeft in 2008 de taken van het Auditteam geherformuleerd.

De hoofddoelstelling van het nieuwe Auditteam is om voor de komende twee jaar op grond van audits concreet advies en aanbevelingen te geven aan de lokale voetbalvierhoek over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld. Samen met de betrokken partijen wordt de (tussen)balans opgemaakt. Hierbij ligt de focus op de voortgang van de landelijke beleidsprioriteiten op lokaal niveau. Ook zal in kaart worden gebracht hoe de veiligheidsorganisatie en de fysieke infrastructuur zijn afgestemd op het profiel van de supporters en op het risiconiveau van de wedstrijden. Net als in het verleden zullen grootschalige incidenten rondom het voetbal – op eigen initiatief of indien daartoe wordt verzocht – ook in onderzoek worden genomen. De onderzoeken en audits worden uitgevoerd door een onderzoeksteam, bestaande uit onderzoekers en praktijkdeskundigen.

Werkwijze bij een audit

Door het onderzoeksteam wordt tweemaal een wedstrijdbezoek afgelegd, waarbij geobserveerd wordt aan de hand van een observatielijst. De wedstrijden worden zowel vanuit de 'clublijn' als vanuit de 'politielijn' bekeken. Daarnaast vinden per organisatie (groeps)interviews plaats met vertegenwoordigers van partijen uit de lokale vierhoek. Tot slot worden relevante documenten, zoals het veiligheidsconvenant, draaiboeken en uitdraaien van het VVS bestudeerd c.q. geanalyseerd.¹ Het geheel mondt uit in een openbare rapportage.

Uitgangspunten omtrent veiligheid

Veiligheid is een essentiële factor voor het bestuur van een voetbalclub: sfeer en veiligheid zijn basisvoorwaarden. Sfeer en veiligheid helpen bij het aantrekken van supporters en sponsors. Zodra de veiligheid op een acceptabel niveau is gebracht, kunnen redelijke wensen van (fanatieke) supporters worden ingewilligd. De veiligheid bij voetbalwedstrijden wordt in onderlinge samenhang bepaald door supporters (aard en aantal), de veiligheidsorganisatie, de fysieke infrastructuur en veiligheidsmaatregelen. Voetbalveiligheid vergt dan ook samenspel in de vierhoek van gemeente, politie, OM en BVO.

Voor zover mogelijk worden ook (vertegenwoordigers van) de supporters in de afstemming met de BVO betrokken, doch zij bepalen niet (mede) het beleid.

¹. Zie voor de onderzoeksverantwoording de bijlage.

2. Club, supporters en incidenten

- 2.1 Willem II is een BVO die in 1896 is opgericht en uitkomt in de Eredivisie. Sinds het seizoen 1987/1988 komt Willem II onafgebroken uit op het hoogste niveau. De thuiswedstrijden worden afgewerkt in het Koning Willem II Stadion. Het stadion is in zijn huidige vorm geopend in 1995 en kent een totale capaciteit van 14.500 toeschouwers.
- 2.2 Eind jaren negentig maakt Willem II een bloeiende periode door. Dit resulteert op het hoogtepunt in een tweede plaats in de eindstand van het seizoen 1998/1999 en daarmee plaatsing voor de Champions League. In de jaren daarna bestendigt Willem II haar positie als stabiele middenmotor. In de jaren daarna valt de club, mede door financiële problemen terug. In het seizoen 2009/2010 eindigt de club als zeventiende en weet zich na play-offs te handhaven in de Eredivisie. Vanaf de start van het seizoen 2010/2011 geldt Willem II als degradatiekandidaat. De financiële problemen zijn dan nog niet voorbij. In oktober 2010 gaat de gemeenteraad van Tilburg akkoord met een subsidieverstrekking aan de club.
- 2.3 In het afgelopen jaar (peildatum oktober 2010) hebben zich tijdens thuiswedstrijden en uitwedstrijden regelmatig incidenten voorgedaan waarbij supporters van Willem II betrokken zijn. De incidenten verschillen zeer in ernst. In veel gevallen vindt binnen het stadion provocatie van de supporters van de bezoekende club plaats. Hierdoor is het soms noodzakelijk dat de ME wordt ingezet om een confrontatie te voorkomen. Daarnaast gaat het om openlijke geweldpleging, vernieling, het gooien van vuurwerk, overtreding van huisregels, belediging en baldadigheid. In oktober 2010 zijn er 36 landelijke stadionverboden. Naast incidenten op wedstrijddagen vinden af en toe ook (bijna-)incidenten plaats voorafgaand aan een wedstrijd. Zo kan de politie op 3 april 2010 een, vermoedelijk op afspraak gestuurde, openbare orde verstoring voorkomen. Daarnaast wordt regelmatig de confrontatie gezocht met de politie. Bijvoorbeeld in november 2009, wanneer bij een herdenkingstocht voor een overleden Willem II supporter straatklinkers richting de politie worden gegooid.
- 2.4 Thuiswedstrijden van Willem II kunnen worden geclassificeerd als een A-, B- of C-wedstrijd. In het seizoen 2010 – 2011 is geen enkele wedstrijd geclassificeerd als A-wedstrijd. Viertien wedstrijden zijn ingeschaald als B-wedstrijd en drie duels als C-wedstrijd (Feyenoord, Ajax en NAC Breda). Daarvan geldt bij acht wedstrijden een verplichte buscombi, bij acht wedstrijden een verplichte auto-omwisselbiljet-regeling en één keer een verplichting tot parkeren in de Kraal (Excelsior). De convenantpartners hebben het voornemen om meer maatwerk toe te passen in de categorie-indeling, maar dit voornemen nog niet uitgewerkt in beleid.

- 2.5 De harde kern van Willem II bestaat uit twee verschillende groepen. De oude harde kern (Vak E) en sinds vier jaar een jonge harde kern op Vak C (King Side). Deze harde kernen trokken in het verleden samen op, maar lijken nu meer gescheiden. Incidenteel trekken de groepen nog wel samen op. De autoriteiten hebben deze groepen goed in beeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van Hooligans in Beeld. De autoriteiten identificeren ongeveer elf toonaangevende figuren binnen de harde kern.
- 2.7 Willem II kent van oudsher een diepe rivaliteit met streekgenoot NAC. Wedstrijden tussen beide clubs gaan telkens gepaard met spanningen en risico's. Er is een reeks grotere en kleinere incidenten rond het treffen tussen beide clubs. Zo moet de ME worden ingezet om tijdens de bekerwedstrijd op 23 september 2009 tussen Willem II en NAC de rust in het stadion terug te brengen.

3. Veiligheidsbeleid: samenwerking en inzet

3.1 De samenwerking tussen Willem II, de regiopolitie Midden- en West-Brabant, de gemeente Tilburg en het Openbaar Ministerie is intensief. Op verschillende niveaus wordt periodiek overleg gevoerd tussen de betrokken partijen, contactpersonen over en weer kennen elkaar goed (operationeel en strategisch) en er is begrip voor elkaars standpunten en belangen. De diverse functionarissen zijn over het algemeen al lange tijd bij het dossier 'Willem II' betrokken en beschikken daardoor over een hoog kennisniveau. Hieronder geven we de overleggen weer die periodiek gevoerd worden:

- Maandelijks wordt op strategisch niveau overleg gevoerd in het 'Multi-disciplinair Voetbal Overleg' (MDVO). Het MDVO bestaat uit de gemeente Tilburg, het Openbaar Ministerie, de politie, Willem II, GHOR en Brandweer. Het MDVO komt één keer per vier weken bijeen. In het MDVO vindt steeds een evaluatie plaats van de gespeelde wedstrijden en een vooruitblik naar komende wedstrijden. Aan de hand van actuele ontwikkelingen wordt in het MDVO besproken of het wedstrijdregime aanpassing behoeft.
- Jaarlijks vindt aan het begin van het seizoen het Bestuurlijk Veiligheids-overleg Willem II plaats. De convenantpartners (BV Willem II BVO, gemeente Tilburg, Politie Midden- en West-Brabant, GHOR Midden- en West-Brabant, Brandweer Midden- en West-Brabant en Openbaar Ministerie Breda) bespreken in dit overleg het afgelopen seizoen (waaronder de inzet van de politie) en stellen het convenant voor het nieuwe seizoen vast. Het Bestuurlijk Veiligheids-overleg Willem II wordt voorgezeten door de burgemeester.
- De lokale driehoek besluit jaarlijks over het plan van aanpak, de tolerantiegrenzen, de categorisering van de wedstrijden, de daaraan gerelateerde politie-inzet en de vervoersregelingen voor bezoekende clubs. Bij C-wedstrijden is de driehoek fysiek aanwezig in het regiokantoor.
- Vier tot zes weken voor elke wedstrijd vindt het wedstrijdoverleg plaats tussen Willem II, de bezoekende club en de politie over de te nemen veiligheidsmaatregelen aan de hand van het wedstrijdplan. De politie beschikt over een operationeel draaiboek en de club over een eigen draaiboek. Alle draaiboeken worden in het MDVO met elkaar afgestemd.

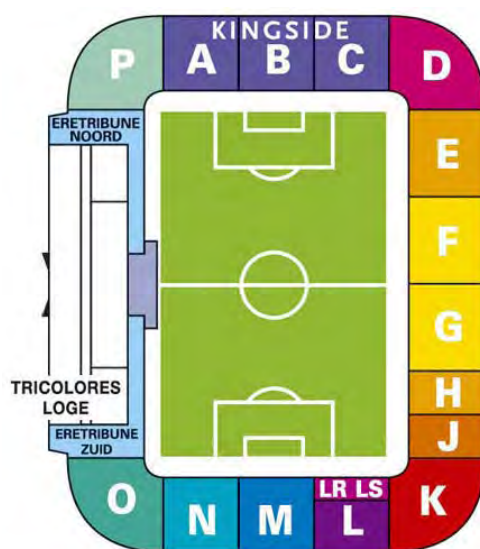
3.2 Het Convenant Betaald Voetbal Willem II wordt jaarlijks vastgesteld voorafgaand aan de competitie. Doel van het convenant is een zodanig afgestemde aanpak van de wedstrijdregelingen dat deze zowel voor bezoekers als voor de omgeving feestelijk en veilig verlopen. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Er wordt uitgegaan van de eigen verantwoordelijkheden van de betrokken partners;
- Bezoekers worden in beginsel klantvriendelijk en gastvrij bejegend;
- Er wordt gestreefd naar verhoging van de goede sfeer in het stadion;

- Jonge en/of nieuwe aanwas in de harde kern van Willem II wordt ontmoedigd.
- 3.4 Willem II zet rond thuiswedstrijden ongeveer 170 functionarissen in. Het betreft stewards, particuliere beveiligers, stagiairs en verkeersregelaars. De politie zet afhankelijk van de risico-inschatting tussen de 24 en 156 functionarissen in. De gemiddelde inzet bestaat uit 84 functionarissen. In het seizoen 2009/2010 beslaat de totale politie-inzet 9624 uur.
- 3.5 Tijdens wedstrijden wordt sinds het seizoen 2009/2010 door de politie gewerkt met Delta-eenheden in het stadion. Deze eenheden zijn herkenbaar in het stadion aanwezig, met name op de vakken A, B, C en E. Doel van deze inzet is om stewards morele steun te geven bij het optreden tegen supporters op deze vakken. In de loop van het seizoen 2009/2010 blijkt dat deze inzet het gewenste effect sorteert: er worden meer supporters op hun gedrag aangesproken en in enkele gevallen wordt er stevig doorgepaktd op zich misdragende supporters. Daarnaast werkt de politie met supportersbegeleiders. Deze groep bestaat uit twaalf personen en één coördinator.
- 3.6 Het Auditteam heeft de briefing van de stewardorganisatie niet kunnen observeren. Na het welkomstwoord en algemene informatie over de wedstrijd werd de briefing door de Veiligheidscoördinator van de club tot vertrouwelijk verklaard, waarop het Auditteam werd verzocht de briefingsruimte te verlaten.
- 3.7 De briefing van de politie verloopt op een gedisciplineerde en bondige wijze. In de briefing wordt informatie gedeeld over hooligans, stadionverboden en aandachtsvestiging op enkele personen. Het team maakt een ingespeelde indruk. Er wordt (zoveel mogelijk) gewerkt met een 'vast' team, wat de professionaliteit ten goede komt.
- 3.8 Binnen de gemeente is – naast de burgemeester als eindverantwoordelijke voor de openbare orde en veiligheid – een beleidsmedewerker betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid rondom voetbal.
- 3.9 De politie, OM en gemeente werken samen met de club volgens de methode van Hooligans in Beeld. Er is een lijst samengesteld met twintig probleem-supporters die nauwlettend worden gevolgd. Hierover vindt wekelijks overleg plaats. Ook wordt vooruitlopend op de voetbalwet een dossier gebouwd dat als basis kan dienen voor eventuele maatregelen tegen deze supporters. Daarnaast is er maandelijks contact met het Veiligheidshuis, dat op die manier nadrukkelijk in de aanpak wordt betrokken. Onderdeel van het systeem is dat er huisbezoeken worden gebracht, wijkagenten alert zijn en er een permanente lijn is met de horecabrigade. Daarnaast beschikte Willem II over een programma om aankomende hooligans vroegtijdig op het rechte pad te brengen, bijvoorbeeld door projecten te doen met scholen. Dit project wordt op het moment van schrijven nieuw leven in geblazen.

4. De BVO onder de loep

- 4.1 De veiligheidsorganisatie van Willem II staat onderleiding van manager veiligheid & facilitaire zaken. De stewardorganisatie maakt een professionele indruk. Echter, het aantal ingezette stewards is – ook in het perspectief van de politie – net te laag om de werkzaamheden goed uit te kunnen voeren. Zo wordt a-select gefouilleerd bij de toegang tot de tribune, omdat er geen mankracht is om een volledige foullering uit te voeren. In de praktijk betekent dit dat mondige supporters op de risicovakken A, B, C en E in het geheel niet gefouilleerd worden. Daarnaast hebben de stewards met name op de vakken A, B, C en E ondersteuning van de politie nodig. Deze ondersteuning wordt door de politie geboden. Tijdens de wedstrijdobservatie valt op dat een aantal stewards verbaal en fysiek moeite heeft om mensen aan te spreken op hun gedrag.
- 4.2 Willem II verkeert financieel in zwaar weer. Dit heeft als effect dat er weinig ruimte ligt voor investeringen in de veiligheidsorganisatie. Het kost met name de politie veel energie om zaken in beweging te krijgen. De club heeft begrip voor wat de politie vraagt, maar er is weinig ruimte voor investeringen. Desondanks wordt er soms ruimte gemaakt om de hoogstnodige investeringen te doen.
- 4.3 De harde kern van Willem II posteert zich in de vakken A, B, C en E (zie figuur). Op de vakken A, B en C is er sprake van jonge aanwas. Aangezien het uitvak in Vak D is gesitueerd, ingeklemd tussen beide harde kernen, ontstaan er regelmatig provocaties tussen de harde kernen en uitsupporters. De club voert op dit moment geen beleid om verandering aan te brengen in deze situatie.

Figuur 1 Plattegrond Koning Willem II Stadion

- 4.4 Over de fysieke infrastructuur rondom en in het stadion is het volgende op te merken:
- Het stadion kent een zeer open en vriendelijke uitstraling. Feitelijk is alleen rond het uitvak sprake van segmentering. Verder kunnen supporters zich door het hele stadion vrij bewegen. Wel is het mogelijk om deuren dicht te doen.
 - Rondom het stadion zijn meerdere parkeerzones. Deze zijn toereikend. Daarnaast komen veel supporters met het openbaar vervoer, de fiets en te voet naar het stadion.
 - Het stadion is te bereiken via meerdere routes. Bij het naderen van het stadion wordt de straat naast het uitvak in beide richtingen afgesloten.
 - Er zijn ruim voldoende catering faciliteiten in het stadion aanwezig.
 - Het bezoekersvak is gunstig gesitueerd voor wat betreft de aan- en afvoer van supporters. Het zicht vanuit het uitvak op het veld is goed. De afstand tussen het bezoekersvak en de harde kernen is echter minimaal. Hierdoor is het eenvoudig om de harde kernen vanuit het uitvak te provoceren of andersom.
 - Alle tribunes in het stadion hebben zitplaatsen. Met name op de King Side en in Vak E verkiezen supporters het te gaan staan.
- 4.5 De commandoruimte is geeft een goed overzicht over ongeveer negentig procent van het stadion. De situering en het zicht ten opzichte van supporters die een mogelijk risico vormen is goed.
- Politie en BVO werken nauw samen in de commandoruimte. In de commandoruimte zijn vijf personen aanwezig (1 voor het bedienen van de camera, hoofdsteward, veiligheidscoördinator en twee politiefunctionarissen). De ruimte is eigenlijk te klein voor vijf personen.
 - Het stadion beschikt binnen en buiten over 13 camera's. De camera's geven een goed overzicht, maar de kwaliteit van de beelden is niet meer dan redelijk. Er wordt nog gesproken over het aanbrengen van calamiteitenverlichting en een camera op de kruising nabij het stadion en de inzet van een mobiele camera.
- 4.6 Overige maatregelen:
- Na een proef die liep van januari 2008 tot het eind van het seizoen 2009 heeft de lokale driehoek besloten het gebruik van alcohol (bier) onder voorwaarden toe te staan. Bij C-wedstrijden is geen alcoholconsumptie toegestaan.
 - Willem II kent een Commissie Stadionverboden. De politie heeft zitting in de commissie. Uitgangspunt is dat de commissie zoveel mogelijk werkt met alternatieve straffen voor first offenders. In de commissie stadionverboden worden probleemsupporters besproken en worden conform KNVB-richtlijnen stadionverboden opgelegd.

- Personen die merkbaar onder invloed van alcohol en/of drugs verkeren krijgen geen toegang tot het stadion. Indien personen binnen het stadion onder invloed worden aangetroffen worden zij verwijderd.
- De handhaving op stadionverboden vindt plaats door middel van herkenning door politie en stewards. Het politiepersoneel en de stewardorganisatie is goed op de hoogte van de lopende stadionverboden.

5. Samenvatting en conclusies

- 5.1 De samenwerking tussen de gemeente, BVO, politie en OM is goed. De samenwerking kenmerkt zich door inhoudelijke betrokkenheid, korte lijnen, begrip voor elkaars standpunt en een open sfeer. Daarnaast vaardigen de betrokken partijen deskundige functionarissen af naar de diverse overlegvormen.

Willem II is een club die sportief en financieel moeilijke tijden doormaakt. Dat maakt dat het op momenten onrustig is onder de supporters, waardoor de veiligheidsorganisatie van politie en club extra inspanningen moeten doen. Daarnaast is er weinig ruimte om te investeren in de veiligheidsorganisatie van de club (fysiek en personeel). Dit leidt ertoe dat de politie de veiligheidsorganisatie van de club zichtbaar ondersteuning moet geven in het stadion. De politie toont zich op dit onderdeel meewerkend.

De hoofdlijnen van het veiligheidsbeleid zijn op orde. Met name de wijze waarop overleg plaats vindt en er actief wordt geëvalueerd en geleerd is goed. De uitgebreide terugblik op het seizoen 2009/2010 van het MDVO vormt een stevige basis voor het veiligheidsbeleid. Desondanks is er verbetering te bereiken in het veiligheidsbeleid. Het betreft hier met name de categorie-indeling voor bezoekende clubs. Hierin wordt nagenoeg geen maatwerk toegepast.

- 5.2 Op basis van de audit is een aantal aandachtspunten te benoemen, te weten:
- Het verdient aanbeveling om te komen tot een maatwerk aanpak in de categorie-indeling voor uitsupporters. De actuele context en de historie van confrontaties tussen twee clubs moet hierin leidend worden.
 - De personele inzet van de stewardorganisatie op met name de vakken A, B, C en E moet nog eens bezien worden op met name kwantiteit. Er zijn hier te weinig stewards aanwezig om te komen tot een goede fouillering, het aanspreken van supporters op de huisregels of ordehandhaving in het vak.
 - Het voetbalveiligheidsbeleid en het overleg over voetbalveiligheidsbeleid ligt bij enkele sleutelfunctionarissen. Vanuit het oogpunt van continuïteit en borging binnen de organisaties is het aan te bevelen dit netwerk van sleutelfunctionarissen te verbreden.
 - Het uitvak is ongelukkig gesitueerd ten opzichte van beide harde kernen. Dit werkt escalierend. Bezien moet worden in hoeverre het mogelijk is om binnen de huidige context te zorgen voor een situatie waarin er minder ruimte is voor provocaties over en weer.

Bijlage - verantwoording Audit

Geïnterviewde personen

Dhr. Van Es	Politie
Dhr. Geurts	Gemeente Tilburg
Dhr. Gijbels	Openbaar Ministerie
Dhr. Noordanus	Gemeente Tilburg
Dhr. Peterse	Willem II

Geraadpleegde documenten

Convenant Betaald Voetbal
Draaiboek Willem II – ADO Den Haag
Draaiboek Willem II – PSV
Plattegrond stadion(-omgeving)
Terugblik op het afgelopen seizoen en aanpak wedstrijden Willem II
seizoen 2010 - 2011
Verslagen MDVO
VoetbalVolgSysteem (VVS): uitsluitingen, thuisgedrag en uitgedrag

Observaties en activiteiten

Wedstrijdbezoek Willem II – ADO Den Haag (18 september 2010) met als aandachtspunten:

- Briefing stewards
- Commandoruimte
- Vak harde kern
- Bezoekersvak
- Fouillering supporters
- Aankomst en vertrek bezoekende supporters

Wedstrijdbezoek Willem II – PSV (17 oktober 2010) met als aandachtspunten:

- Briefing politie
- Debriefing politie
- Commandoruimte
- Vak harde kern
- Bezoekersvak
- Fouillering supporters
- Aankomst en vertrek bezoekende supporters

